

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Sosiaalisten investointien vaikutukset työllisyyteen ja julkistalouteen” (oma-aloitteinen lausunto)

(2014/C 226/04)

Esittelijä: **Wolfgang Greif**

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea päätti 19. syyskuuta 2013 työjärjestyksensä 29 artiklan 2 kohdan nojalla laatia oma-aloitteisen lausunnon aiheesta

Sosiaalisten investointien vaikutukset työllisyyteen ja julkistalouteen

(oma-aloitteinen lausunto).

Asian valmistelusta vastannut ”työllisyys, sosiaaliasiat, kansalaisuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 12. maaliskuuta 2014.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 25.–26. maaliskuuta 2014 pitämässään 497. täysistunnossa (maaliskuun 26. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 205 ääntä puolesta ja 6 vastaan 3:n pidättyessä äänestämästä.

1. Tiivistelmä

1.1 ETSK on tyytyväinen komission esittämään sosiaalisia investointeja koskevaan pakettiin ja etenkin ilmoitettuun lähestymistavan muutokseen: sosiaalisia investointeja ei nähdä yksipuolisesti pelkkänä kustannustekijänä vaan tulevaisuuteen tehtävinä investointeina.

1.2 ETSK valottaa tältä pohjalta sosiaalisten investointien moninaisia myönteisiä vaikutuksia etenkin työmarkkinoihin ja julkistalouteen seuraavilla aloilla:

- sosiaalipalvelut ja lastenhoito
- koulutus ja nuorisotyöttömyyden torjunta
- työllisyyden edistäminen
- terveyden edistäminen ja aktiivisena ikääntyminen
- sosiaalinen asuntotuotanto ja esteetön yhteiskunta
- yhteiskunnallinen yrittäjyys.

1.3 Tässä yhteydessä esitellään myönteisiä vaikutusketjuja ja osoitetaan, että

- sosiaalipalveluiden laajentamisella on suuria työllisyysvaikutuksia kaikkialla EU:ssa
- hyvin suunnitellut, tuloksekkaat ja tehokkaat sosiaaliset investoinnit vähentävät pysyvästi julkistalouksiin kohdistuvia rasitteita eivätkä siis kilpaile julkisen talouden vakauttamisen kanssa.
- myös sosiaalialan toimien sivuuttamisella on oma hintansa ja sosiaalisten investointien laiminlyömisestä aiheutuu usein moninkertaiset kustannukset
- hyvinvointivaltioon tehtävät investoinnit eivät ainoastaan edistä sosiaalista kehitystä vaan kannattavat myös taloudellisesti ja finanssipoliittisesti.

1.4 Sosiaalisten investointien moninaiset sosiaaliset, taloudelliset finanssipoliittiset ja yhteiskunnalliset hyödyt ovat sitä suuremmat, mitä paremmin investoinnit kytkeytyvät uskottavaan makrotaloudelliseen ja institutionaaliseen kontekstiin.

1.5 Laaja-alaisen sosiaalisia investointeja koskevan paketin johdonmukainen ja onnistunut täytäntöönpano on ETSK:n mielestä sidoksissa seuraaviin keskeisiin vaatimuksiin:

- Uskottava suunnanmuutos kohti (ennaltaehkäiseviä) sosiaalisia investointeja edellyttää luopumista yksipuolisesta ja tiukasta säästöpolitiikasta. ETSK korostaa vaatimusta sellaisesta Euroopan talouden elvytys- ja investointiohjelmasta, joka olisi suuruusluokaltaan kaksi prosenttia bkt:stä.
- Sosiaalisten investointien tarjoamia mahdollisuuksia ei voida hyödyntää täysin ilman turvattua rahoitusta ja asianmukaisia toimintaedellytyksiä. Edessä olevien julkisen talouden vakauttamistoimien yhteydessä on välttämätöntä paitsi parantaa julkisen varainkäytön tehokkuutta ja tuloksekkuutta myös ottaa käyttöön uusia tulonlähteitä.

- Sosiaaliset investoinnit on otettava Eurooppa 2020 -strategian ja talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson arviointiperusteiksi. Ne on otettava selväsanaisesti huomioon vuotuisissa kasvuselvityksissä ja maakohtaisissa suosituksissa.
- ETSK suhtautuu myönteisesti komissiossa käytävään keskusteluun siitä, että myös sosiaaliset investoinnit jätettäisiin talous- ja rahaliiton (EMU) finanssipoliittisissa säännöissä julkistalouden nettoalijäämälaskelmien ulkopuolelle tasapainoisen talousarvion säännön (ns. kultainen sääntö) mukaisesti.
- On pyrittävä kehittämään edistyneempiä menetelmiä ja asianmukaisia välineitä kasvavien sosiaalisten investointien (myönteisten) vaikutusten mittaamiseksi ja tarkentamaan sosiaalisia indikaattoreita talous- ja rahaliiton institutionaalisissa puitteissa.
- ETSK kehottaa komissiota esittämään aloitteellisemman ja pitkäjänteisemmän poliittisen etenemissuunnitelman sosiaalisia investointeja koskevan paketin täytäntöönpanemiseksi. Sen tulisi ulottua vähintään vuoteen 2020 asti.

2. Johdanto

2.1 ETSK:n näkemyksen mukaan sosiaalisia investointeja tarvitaan kipeästi nimenomaan kriisiaikana, jotta kasvava köyhyyden uhka voidaan torjua. Tähän liittyy myös suuri työllistämispotentiaali kaikkialla EU:ssa, ja se on saatava hyödynnettyä yksityisin ja julkisin investoinnein.⁽¹⁾

2.2 ETSK onkin suhtautunut myönteisesti komission esittämään sosiaalisia investointeja koskevaan pakettiin⁽²⁾, jossa jäsenvaltioita kehoitetaan keskittymään aiempaa voimakkaammin sosiaalisiin investointeihin. Komitea on tyytyväinen etenkin ilmoitettuun lähestymistavan muutokseen: sosiaalisia investointeja ei nähdä yksipuolisesti pelkkänä kustannustekijänä vaan tulevaisuuteen tehtävinä investointeina.⁽³⁾

2.3 Komitea totesi aiemmassa lausunnossaan myös, että vaikutus- tai tulossuuntautuneet ja käytännössä johdonmukaisesti tehdyt sosiaaliset investoinnit parantavat ihmisten työllistymismahdollisuuksia pysyvästi ja edistävät merkittävästi Eurooppa 2020 -strategian työllisyyspoliittisten tavoitteiden saavuttamista.

2.4 Siksi ETSK kehottikin komissiota esittämään konkreettisen suunnitelman sosiaalisia investointeja koskevan paketin täytäntöönpanoa varten.

2.5 Komitea totesi avointen rahoituskysymysten olevan komission aloitteen heikkous ja huomautti, etteivät ehdotukset sosiaalisten investointien lisäämiseksi ole realistisia, ellei valitsevaa yksipuolisten menoleikkausten politiikkaa muuteta.

2.6 Käsillä olevassa lausunnossa tukeudutaan näihin lähtökohtiin ja tarkastellaan sosiaalisten investointien moninaisia myönteisiä vaikutuksia ennen kaikkia työmarkkinoiden ja julkistalouden kannalta ja esitetään konkreettisia vaatimuksia ja suosituksia sosiaalisia investointeja koskevan paketin täytäntöönpanemiseksi.

3. Yleishuomioita sosiaalisten investointien moninaisista sosiaalisista, taloudellisista, finanssipoliittisista ja yhteiskunnallisista hyödyistä

3.1 Komission mukaan sosiaalipolitiikalla on kolme keskeistä tehtävää⁽⁴⁾: ihmisten tukeminen erilaisissa vaikeissa tilanteissa, talouden vakauttaminen ja sosiaaliset investoinnit. Tätä erottelua ei pidä nähdä tehtäväkenttien välisenä rajanvetona, vaan se tuo pikemminkin esiin aktiivisen politiikanmuotoilun mahdollisuudet. Tässä yhteydessä on otettava huomioon sekä politiikanalojen keskinäinen täydentävyys että (institutionaaliset) toimintaedellytykset. Näin mahdollistetaan viime kädessä myös sosiaalinen yhteenkuuluvuus.

⁽¹⁾ EUVL C 11, 15.1.2013, s. 8

⁽²⁾ COM(2013) 83 final.

⁽³⁾ EUVL C 271, 19.9.2013

⁽⁴⁾ COM(2013) 83 final, s. 3.

3.2 ETSK:ssa ja yhä useammin myös tiedemaailmassa ⁽⁵⁾ ja EU-politiikassa on alettu ymmärtää, että hyvinvointivaltioon tehtävät investoinnit eivät ainoastaan edistä sosiaalista kehitystä vaan kannattavat myös taloudellisesti ja finanssipoliittisesti ⁽⁶⁾. Vertailukelpoisia standardeja, jotka auttaisivat kartoittamaan ja arvioimaan sosiaalisten investointien myönteiset ulkoiset vaikutukset, ei kuitenkaan ole.

3.3 Hyvin suunnitelluilla, tuloksekkailta ja tehokkailta sosiaalisilla investoinneilla on, toteutettujen toimien maakohtaisesta suunnittelusta ja laajuudesta riippuen, kuitenkin kiistatta moninaisia myönteisiä vaikutuksia: Niiden avulla vastataan olemassa oleviin sosiaalisiin tarpeisiin, luodaan työllistymismahdollisuuksia ja edistetään yhtäläisiä mahdollisuuksia – myös naisten ja miesten kesken. Lisäksi työllisyyden kasvu ja työttömyyden väheneminen kompensoivat aiheutuvia kustannuksia huomattavilta osin. Sosiaalisten investointien sijoituksenomaisuus näkyy siinä, ettei ”tuottoja” pidä yleensä odottaa välittömästi vaan myönteiset vaikutukset ilmenevät vasta ajan myötä (tämä koskee esimerkiksi koulutusinvestointeja, lastenhoitoa, terveyden edistämistä ja eri elämänvaiheiden huomioon ottamista työoloissa).

3.4 Sosiaalisten investointien moninaiset hyödyt ovat sitä suuremmat, mitä paremmin investoinnit kytkeytyvät täydentävään, institutionaaliseen ja kokonaisvaltaiseen poliittiseen kontekstiin. Tarvitaan strategista suunnittelua ja järjestelmällistä seurantaa Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden mukaisesti.

3.5 Nykyistä erittäin vaikeaa ja lähitulevaisuudessa tuskin helpottavaa työttömyystilannetta ajatellen sosiaalisten investointien aloitteellinen toteuttaminen voi auttaa merkittävästi lisäämään kasvua ja työllisyyttä. Käytettävissä olevan työllisyyspotentiaalin kattava hyödyntäminen edellyttää taloudellisia ja yhteiskunnallisia osallistumismahdollisuuksia tarjoavan politiikan johdonmukaista harjoittamista. Tässä yhteydessä keskeinen merkitys on vaikutus- tai tulossuuntautuneilla tulevaisuuteen tähtäävillä sosiaalisilla investoinneilla, erityisesti sosiaalipalveluiden laajentamisella, jolla katsotaan yleisesti olevan suurempia työllisyysvaikutuksia kuin millään muulla julkisten varojen käyttömuodolla.

3.6 Myönteisten työmarkkinavaikutusten lisäksi sosiaaliset investoinnit voivat myös vähentää julkistalouksiin kohdistuvia rasitteita, joten ne eivät siis kilpaile julkisen talouden vakauttamisen kanssa. ETSK on jo aiemmin todennut, että pyrkimystä vakauttaa julkinen talous taantuman aikana yksipuolisesti menoja leikkaamalla pidetään yleisesti epäonnistuneena. ⁽⁷⁾ Tulojen ja menojen tasapainottaminen keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä onnistuu pikemminkin niin, että rakenteellisiin ongelmiin puututaan investoinnein, jolloin julkistalouden toimintamahdollisuudet jälleen kasvavat pitkällä aikavälillä. Ajankohtaiset analyysit osoittavat, että osallistavan kasvun edistäminen ja työllisyysasteen nostaminen Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden mukaisesti lisäisi julkistalouksien liikkumavaraa koko EU:ssa jopa 1 000 miljardia euroa. ⁽⁸⁾

3.7 Lisäksi on otettava huomioon, että etenkin sosiaalialan toimien sivuuttamisella on niin ikään oma hintansa ja sosiaalisten investointien laiminlyömisestä aiheutuu usein moninkertaiset kustannukset. Tämä ajatus, jonka mukaan korjaaminen on ennaltaehkäisemistä kalliimpaa, esitetään myös monissa komission tiedonannoissa ⁽⁹⁾. Sosiaaliset investoinnit toki aiheuttavat lyhyellä aikavälillä kustannuksia, mutta keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä ne lisäävät yhteiskunnan hyvinvointia ja julkistalouksien tuloja, mikä vähentää selvästi myös tulevia kustannuksia. ⁽¹⁰⁾

3.8 Kaikki sosiaalimenot eivät itsessään ole myös sosiaalisia investointeja. Monet sosiaalietuudet (esimerkiksi eläkkeet ja työttömyyskorvaukset) vaikuttavat lähtökohtaisesti kulutukseen. ETSK on kuitenkin jatkuvasti korostanut vankkoihin sosiaaliturvajärjestelmiin tehtävien investointien kulutusta ja elpymistä edistävää vaikutusta (ennen kaikkea kriisiaikoina), sillä ne toimivat automaattisina vakauttajina ja tukevat toimeentuloa ja kysyntää ja tällä tavoin edistävät kriisinhallintaa Euroopassa. ⁽¹¹⁾

⁽⁵⁾ Social and employment policies for a fair and competitive Europe – Background paper, Foundation Forum 2013, Eurofound, Dublin, s. 16.

⁽⁶⁾ Ks. alaviite 4.

⁽⁷⁾ Ks. alaviite 3.

⁽⁸⁾ EPC Issue Paper No. 72, marraskuu 2012

⁽⁹⁾ MEMO/03/58, 19.3.2003, tai COM (2013) – IP/13/125.

⁽¹⁰⁾ Muun muassa COM(2013) 83 final, s. 2.

⁽¹¹⁾ EUVL C 133, 9.5.2013, s. 44 kohta 4.4.2

4. Esimerkkejä sosiaalisten investointien vaikutuksista

4.1 Sosiaalipalveluinvestoinnit. Sosiaalisten perusrakenteiden (hoitopalveluiden, vanhustenhoidon, terveydenhuollon, vammaispalveluiden, palveluasumisen, neuvontapalveluiden jne.) tarjontaan ja edistämiseen tehtävien investointien lisääminen luo työpaikkoja, vaikuttaa merkittävästi työvoimaosuuden lisäämiseen⁽¹²⁾ sekä edistää keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä julkistalouksiin kohdistuvien rasitteiden vähentämistä⁽¹³⁾ ja alueellisen talouden elpymistä. Komission laskelmien mukaan terveysalan työllisyyden voidaan odottaa kasvavan vähintään 1 miljoonalla työpaikalla vuoteen 2020 mennessä⁽¹⁴⁾, mikäli alan vuotuinen työllisyyskasvu on 0,5 prosenttia. ETSK on useaan otteeseen todennut, että tässä on sekä julkisella että yksityisellä sektorilla oltava kyse laadukkaista ja palkaltaan kunnollisista työpaikoista.⁽¹⁵⁾

4.2 Lastenhoitoinvestoinnit. Lukuisissa tutkimuksissa on lastenhoitoa esimerkkinä käyttäen todettu, että sosiaalinen edistys ja kilpailukyvyyn parantaminen ovat kohdennetuin investoinnein yhdistettävissä toisiinsa.⁽¹⁶⁾ Tuoreet laskelmat todistavat, että julkiset investoinnit lastenhoitopalveluita koskevien Barcelonan tavoitteiden saavuttamiseksi paitsi vaikuttavat merkittävästi työllisyyteen myös tuovat julkistalouksille huomattavasti lisätuloja. Esimerkiksi Itävaltaa koskeva tutkimus⁽¹⁷⁾ osoittaa, että heikoista suhdannenäkymistä huolimatta investointikustannukset ovat neljän vuoden kuluttua pienemmät kuin saadut tuotot. Julkistaloudet hyötyvät nimittäin erilaisista toisiaan täydentävistä vaikutuksista: taloutta elvyttävät ja aluepoliittiset virikkeet, välittömän työllisyyden kasvu, työttömyyskorvausten aiheuttamien kustannusten väheneminen yms. ETSK:n mielestä olisi hyvä lisätä tutkimustoimintaa ja tehostaa parhaiden käytänteiden vaihtoa myös näiden kysymysten osalta.

4.3 Investoinnit lasten hyväksi. Komissio kehottaa toteuttamaan ennaltaehkäiseviä toimia varhaisessa vaiheessa tehtävien investoinnein, jotta lasten (myös muiden kuin sosioekonomisesti huonompiosaisten) kehittämis- ja osallistumismahdollisuuksia voidaan parantaa.⁽¹⁸⁾ Suosituksessaan "Investoidaan lapsiin" komissio osoittaa, että lasten köyhyyden ennaltaehkäisyyn voidaan investoida monin erilaisin keinoin. Samassa yhteydessä tuodaan selvästi esiin laadukkaiden hoitopalveluiden kehittämisen myönteiset vaikutukset: lahjakkuuden edistäminen, pienempi koulukäynnin ennen aikaisen keskeyttämisen riski, erityisesti naisten työllistymismahdollisuuksien parantuminen ja talouskasvua vauhdittavat tekijät aluetasolla.⁽¹⁹⁾

4.4 Investoinnit koulutukseen ja nuorisotyöttömyyden torjuntaan. Euroopalla on tulevaisuutta vain, jos koulutustasoa nostetaan ja yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen liittyvät puutteet korjataan. Ihmisten ja elinkeinoelämän tarpeita vastaavat koulutusinvestoinnit johtavat tuottavuuden paranemiseen sekä verotulojen ja sosiaaliturvamaksuista saatavien tulojen lisääntymiseen. OECD:n laskelmien mukaan julkisten koulutusmenojen tuottoaste on keskimäärin 7,8 prosenttia.⁽²⁰⁾ Nuorten työllisyyden edistämisen on oltava sosiaalisia investointeja koskevien kansallisten strategioiden keskeinen elementti. Jäsenvaltioita kehoitetaan perustellusti kehittämään tehokkaita toimia nuoria, ennen kaikkea työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevia nuoria (NEET), varten. Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiön (Eurofound) mukaan nuorten jääminen työmarkkinoiden ja koulutusjärjestelmän ulkopuolelle aiheuttaa vuosittain yli 150 miljardin euron taloudelliset menetykset. Tämä vastaa 1,2:ta prosenttia EU:n bkt:stä.⁽²¹⁾

⁽¹²⁾ Drivers of Female Labour Force Participation in the OECD, OECD Social, Employment and Migration Working Papers 145, OECD Publishing, Thévenon, Olivier (2013).

⁽¹³⁾ Studie zum gesellschaftlichen und ökonomischen Nutzen der mobilen Pflege- und Betreuungsdienste in Wien mittels einer SROI-Analyse, Schober, C. et al (2012), Wien. Tutkimustulos: Jokainen kotihoitopalveluihin vuonna 2010 investoitu euro tuotti vastinetta 3,70 euron arvosta (s.9)

⁽¹⁴⁾ SWD(2012) 95 final.

⁽¹⁵⁾ EUVL C 11, 15.1.2013, kohta 4.7.5

⁽¹⁶⁾ Zur ökonomischen Notwendigkeit eines investiven Sozialstaates, WIFO, Famira-Mühlberger, U (2014), Wien.

⁽¹⁷⁾ Social Investment. Growth, Employment and Financial Sustainability. Economic and Fiscal Effects of Improving Childcare in Austria, AK Europa (2013), Bryssel ja Eurofound (viite: EF1344).

⁽¹⁸⁾ Ks. The rate of return to the HighScope Perry Preschool Program, Journal of Public Economics, Heckman, J. J. et al. (2010), Vol. 94 (1–2), s. 114–128.

⁽¹⁹⁾ COM(2013) 778 final

⁽²⁰⁾ Ks. alaviite 18.

⁽²¹⁾ Young People and NEETs in Europe: first findings, Eurofound (EF1172EN)

4.5 Investoinnit työllisyyden edistämiseksi. Suuri työttömyys, ennen kaikkea nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys, ei ole kova rasite pelkästään työttömille ja heidän omaisilleen. Sitkeä työttömyys on suuri haaste myös julkistalouksille, ja siihen on vastattava pätevyyttä lisäävin ja työllisyyttä edistävin toimin.⁽²²⁾ Mitä kauemmin työttömyys kestää, sitä vaikeampaa on saada työn tarjonta ja kysyntä sovitettua asianmukaisesti yhteen. Nimenomaan osaamis- ja teknologia-pohjaisessa taloudessa osaamisvaje ja käytännön työkokemuksen puute ovat ratkaiseva este jatkuvalla menestymiselle työmarkkinoilla.

4.6 Investoinnit väestörakenteen muutoksen hallitsemiseksi ja ikääntyneiden työllistymismahdollisuuksien parantamiseksi. ETSK on useaan otteeseen todennut työmarkkinoiden olevan avaintekijä väestörakenteen muutoksen hallinnassa. Jos käytettävissä oleva työllisyyspotentiaali hyödynnetään paremmin, veronmaksajien ja edunsaajien suhde voidaan pitää pitkälti vakaana, vaikka iäkkäiden määrä kasvaa.⁽²³⁾ Nähtävissä olevasta ikärakenteen muutoksesta huolimatta monissa EU:n jäsenvaltioissa on tähän mennessä kuitenkin investoitu liian vähän ikääntymisen huomioivan työelämän edellytyksiin (eri elämänvaiheisiin mukautuvien työolojen luomiseen) ja työmarkkinaosallistumisen lisäämiseen.

4.7 Investoinnit ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon ja kuntoutukseen. Yritys- ja toimialakohtaisella terveydenhuollolla on niin ikään myönteisiä vaikutuksia, sillä työkyky ja työttömyysriski ovat tiiviisti sidoksissa fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen. Mikäli uhkia ei havaita ajoissa eikä niihin puututa, yksittäisille ihmisille aiheutuu kärsimystä ja yhteiskunnalle koituu suuria kustannuksia. Jotta julkistalouksien pohjan kestävyys pitkällä aikavälillä voidaan turvata, ennaltaehkäisyyn on investoitava nykyistä enemmän.

4.8 Investoinnit sosiaaliseen asuntotuotantoon. Euroopan parlamentin ja alueiden komitean tapaan myös ETSK katsoo sosiaalisen asuntotuotannon olevan keskeinen tekijä yhteiskunnallisen yhteenkuuluvuuden kannalta ja vaatii asiaa koskevia eurooppalaisia puitteita.⁽²⁴⁾ Tässä yhteydessä on noudatettava toissijaisuusperiaatetta, jotta jäsenvaltiot voivat edelleen itse määritellä sosiaalisen asuntotuotannon kriteerit. Tällaisin investoinnein vastataan kipeään sosiaaliseen tarpeeseen (ennen kaikkea köyhyyden torjunnan ja sosiaalisen osallisuuden osalta), ja samalla luodaan alueille uusia työpaikkoja, jotka vakauttavat taloutta. Lisäksi esimerkiksi lämmitysjärjestelmien uudistamiseen tehtävin investoinnein edistetään ilmastomuutoksen hallintaa ja energiaköyhyyden torjuntaa.⁽²⁵⁾

4.9 Investoinnit esteettömään yhteiskuntaan. ETSK on jo useaan kertaan korostanut tarvetta edistää esteettömän yhteiskunnan kehittämistä.⁽²⁶⁾ Sosiaalisten investointien yhteydessä olisikin keskityttävä muun muassa sellaisiin investointeihin, joiden avulla luodaan iäkkäiden ja vammaisten tarpeita vastaavia julkisia tiloja ja asuntoja ja vastaavanlaisia perusrakenteita liikkuvuuden edistämiseksi sekä helposti saatavilla olevia, kohtuuhintaisia ja laadukkaita sosiaalipalveluita muita heikommassa asemassa oleville yhteiskunnallisille ryhmille.

4.10 Investoinnit yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen. ETSK on tyytyväinen siihen, että komissio tunnustaa yhteisötalouden tärkeän roolin sosiaalisia investointeja koskevan paketin täytäntöönpanossa. Yhteisötalouden toimijat osallistuvat täytäntöönpanoon usein suoraan. Näiden tehtävien tukemiseksi julkisten varojen ja yksityisen pääoman saantia on yksinkertaistettava myös siten, että otetaan huomioon yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintamallit. Jäsenvaltiot voisivat hyödyntää nykyistä enemmän innovatiivisia rahoitusmahdollisuuksia, kuten yksityissektorin osallistumista, mikä voi myös tuoda budjettisäästöjä.⁽²⁷⁾ ETSK painottaa kuitenkin jälleen kerran, ettei tämä saa missään tapauksessa johtaa sosiaalipolitiikan kaupallistamiseen tai sen toimintamallien hajanaisuuteen. Valtion on kannettava vastuunsa sosiaalipolitiikasta.⁽²⁸⁾

5. Toimintapoliittiset suositukset

5.1 Suunnanmuutos kohti ennaltaehkäiseviä sosiaalisia investointeja edellyttää luopumista yksipuolisesta ja tiukasta säästöpolitiikasta.

5.1.1 ETSK:n näkemyksen mukaan sosiaalipalveluiden laajentaminen edistää työllisyyttä enemmän kuin mitkään muut julkiset menot. Komitea kehottaaakin kehittämään eurooppalaista hyvinvointivaltiota edistyksellisesti ja pitkäjänteisesti, jotta sen tarjoamat mahdollisuudet lisätä Euroopan talouden tuottavuutta voidaan hyödyntää.

⁽²²⁾ Why invest in employment? A study on the cost of unemployment, Bryssel, Idea Consult (2012).

⁽²³⁾ EUVL C 376, 22.12.2011, s. 74

⁽²⁴⁾ Euroopan parlamentin 11. kesäkuuta 2013 antama päätöslauselma (2012/2293(INI)), EUVL C 9, 11.1.2012, s. 4

⁽²⁵⁾ Euroopan parlamentin päätöslauselma sosiaalisia investointeja käsittelevästä komission tiedonannosta (PE508.296v01-00)

⁽²⁶⁾ Ks. muun muassa asiakokonaisuuteen TEN/515 kuuluva lausunto "Esteettömyys ihmisoikeutena" (ei vielä julkaistu) ja EUVL C 44, 15.2.2013, s. 28

⁽²⁷⁾ Ks. alaviite 3.

⁽²⁸⁾ EUVL C 271, 19.9.2013, s. 91

5.1.2 Laaja-alaisen sosiaalisia investointeja koskevan paketin onnistunut täytäntöönpano ja toteuttaminen edellyttää uskottavia makrotaloudellisia ja institutionaalisia puitteita. Etenkin mahdollisimman laajojen väestön osien onnistunut integroiminen työmarkkinoille ja tasapuolinen yhteiskunnallinen ja taloudellinen osallisuus on mahdotonta, ellei yksipuolisten menoleikkausten politiikkaa muuteta.

5.1.3 ETSK korostaakin sosiaalisia investointeja koskevan paketin ja siihen liittyvien haasteiden valossa vaatimusta sellaisesta Euroopan talouden elvytys- ja investointiohjelmasta, joka olisi suuruusluokaltaan kaksi prosenttia bkt:stä. ⁽²⁹⁾

5.2 *Sosiaalisten investointien tarjoamia sosiaalisia ja taloudellisia mahdollisuuksia ei voida hyödyntää täysin ilman turvattua rahoitusta.*

5.2.1 Uskottava lähestymistavan muutos investointeihin ja ennaltaehkäisyyn painottuvien strategioiden suuntaan keskeisillä toiminnanaloilla (muun muassa koulutus-, sosiaali-, työmarkkina- ja terveyspolitiikassa) toteutuu vasta sitten, kun rahoitus on turvattu sekä EU:n että jäsenvaltioiden talousarvioissa.

5.2.2 ETSK toteaa jälleen kerran olevansa vakuuttunut siitä, että edessä olevien julkisen talouden vakauttamistoimien yhteydessä ei saa kiinnittää huomiota vain menopuoleen vaan julkisen varainkäytön tehokkuuden ja tuloksekkisuuden parantamisen ohella on myös välttämätöntä ottaa käyttöön uusia tulonlähteitä. ⁽³⁰⁾ ETSK katsookin, että jäsenvaltioiden käytettävissä olevaa veropohjaa on laajennettava muun muassa kantamalla finanssi-transaktioveroja, sulkemalla veroparatiisit, lopettamalla verokiipailu sekä torjumalla veronkiertoa. Lisäksi verojärjestelmien yleinen tarkistus lienee paikallaan. Tässä yhteydessä on otettava huomioon kysymys eri tulomuotojen ja varallisuuden verotukseen sovellettavista kannoista. ⁽³¹⁾

5.2.3 ETSK yhtyy komission näkemyksiin siitä, että Euroopan sosiaalirahaston (ESR) tulee olla pääasiallinen väline sosiaalisten investointien tukemisessa ja että 20 prosenttia ESR:n varoista on kussakin jäsenvaltiossa korvamerkittävä sosiaalisen osallisuuden edistämiseen ja köyhyyden torjuntaan. Komitea katsoo kuitenkin, että tähän on hyödynnettävä myös muita EU:n rahastoja. Esimerkiksi Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta ja Euroopan aluekehitysrahastosta on osoitettava huomattavasti varoja maaseutualueiden sosiaalipalveluihin, kuten lastenhoitoon, hoivapalveluihin tai liikkuvuuteen, ja tämä on kirjattava asiaa koskeviin kansallisiin sopimuksiin.

5.2.4 ETSK suhtautuu erittäin kriittisesti talouden ohjauksen ja hallinnan yhteydessä sovellettaviin ehtoihin, joiden mukaan koheesiomäärärahojen leikkauksia käytetään rangaistuksena EU:n makrotaloudellisten vaatimusten noudattamatta jättämisestä. Tämä rajoittaa talouskehitystä ja vaikuttaa siihen myönteisesti sekä vaikeuttaa lisäksi välttämättömien investointien tekemistä nimenomaan asianomaisiin ohjelmiin osallistuvissa maissa. Kuitenkin on päinvastoin pyrittävä vauhdittamaan kasvua ja annettava tukea siten, että lisätään EU:n rahoitusosuutta entisestään ennen kaikkia niissä maissa, joita talouskriisi erityisesti koettelee.

5.3 *Sosiaaliset investoinnit on otettava Eurooppa 2020 -strategian ja talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson arviointiperusteiksi.*

5.3.1 ETSK kehottaa keskittymään eurooppalaisen ohjausjakson koordinoinnissa nykyistä voimakkaammin sosiaalisiin investointeihin. Tämä uusi painotus on otettava selväsanaisesti huomioon vuotuisissa kasvuselvityksissä ja maakohteisissa suosituksissa. Tässä yhteydessä on tehtävä selväksi, että vahvistetut sosiaaliset investoinnit ovat sopusoinnussa kasvua edistävän julkisen talouden vakauttamisen kanssa.

5.3.2 Tavoitteen saavuttamista ajatellen ETSK pitää myönteisenä komissiossa käynnistettyä keskustelua tasapainoisen talousarvion säännön (ns. kultainen sääntö) soveltamisesta siten, että tulevaisuuteen tähtäävät julkisen vallan investoinnit jätetään talous- ja rahaliiton finanssipoliittisissa säännöissä julkistalouden nettoalijäämälaskelmien ulkopuolelle. Näin vältetään se, että investoinnit, joista saadaan nettotuottoa pitkällä aikavälillä, jäävät tekemättä. ETSK kehottaa käymään keskustelua siitä, voitaisiinko tasapainoisen talousarvion sääntöä soveltaa myös EU:n rakennerahastovaroista tuettuihin sosiaalisiin investointeihin.

5.3.3 Sosiaalisten investointien edistämisen on myös oltava keskeinen näkökohta, kun kasvun ja työllisyyden yhdenmetyt suuntaviivoja tarkistetaan Eurooppa 2020 -strategian väliarvioinnin yhteydessä vuonna 2014.

⁽²⁹⁾ Ks. EUVL C 133, 9.5.2013, s. 77, kohta 3.2.4

⁽³⁰⁾ Ks. EUVL C 143, 22.5.2012, s. 94, kohta 4.3

⁽³¹⁾ Ks. EUVL C 143, 22.5.2012, s.23, kohta 6.1.3.1

5.3.4 ETSK:n mielestä on välttämätöntä, että kaikkia niitä toimijoita, joiden toimivaltaan sosiaalisten investointien toteuttaminen kuuluu, kuullaan nykyistä enemmän, että niille tiedotetaan paremmin ja että ne otetaan aktiivisemmin mukaan päätöksentekoon ja seurantaan kaikilla eri tasoilla.

5.4 *Parempia menetelmiä ja tehokkaampia välineitä sosiaalisten investointien lisäämiseen perustuvan strategian onnistumisen mittaamiseksi*

5.4.1 Poliitiikan tulevaa suuntaa koskevan päätöksenteon perustaa on parannettava laadullisesti ja kokonaisvaltaistettava. Sosiaalisten investointien yhteydessä on yleisesti pyrittävä ajallisesti dynaamiseen, elinkaaren eri vaiheet huomioivaan ja ennaltaehkäisevään lähestymistapaan, joka heijastaa todellisia kustannuksia paremmin kuin pelkkä tilastollinen kustannus-hyötyanalyysi. ⁽³²⁾

5.4.2 Eri politiikanalojen monitahoisten yhteyksien vuoksi tarvitaan parempia menetelmiä onnistumisen mittaamiseksi ja lisää avoimuutta. Esimerkiksi kustannus-hyöty-suhteita määritettäessä voidaan soveltaa kokonaisyhteiskunnallista hyöty-käsitettä tai voidaan esittää ajallisia skenaarioita erilaisista poliittisista toimenpiteistä keskipitkän ja pitkän aikavälin näkymät huomioon ottaen.

5.4.3 Mahdollinen ensimmäinen askel olisi jatkaa nykyisten standardoitujen pitkän aikavälin ennusteiden metodista kehittämistä yksittäisillä, myös väestökehitykseen liittyvillä, varainkäytön aloilla (esimerkiksi koulutus, hoitoala, terveys ja eläkkeet). Vuoden 2015 ikääntymisraportti tarjoaisi hyvän tilaisuuden esitellä kansallisten olosuhteiden perusteella tarpeellisten ja budjetoitujen sosiaalisten investointien tuottoja. Asiaa on tähän saakka laiminlyöty, ja esitetyt kustannuslaskelmat ovat sen vuoksi olleet jatkuvasti vääristyneitä ja liian suuria.

5.4.4 Lisäksi on vielä auki, minkälainen merkitys sosiaalisilla indikaattoreilla on määrä olla talous- ja rahaliiton institutionaalisissa puitteissa. Mikäli niillä on tarkoitus olla todellista merkitystä politiikan suuntaamisessa, niitä on joka tapauksessa pyrittävä tarkentamaan.

5.4.5 ETSK pitää mielenkiintoisena myös Euroopan parlamentin komissiolle esittämää kehotusta ⁽³³⁾ kehittää sosiaalisia investointeja koskevien yhteisten indikaattorien tulostaulu, johon sisältyy jäsenvaltioiden edistymisen seuraamiseen tarkoitettu varoitusmekanismi, sekä Euroopan parlamentin jäsenvaltioille esittämää kehotusta harkita sellaisen sosiaalisia investointeja koskevan sopimuksen allekirjoittamista, jossa vahvistetaan investointitavoitteet ja jolla luodaan asiaa koskeva valvontamekanismi.

5.5 *Sosiaalisia investointeja koskevan paketin täytäntöönpanoon tähtäävän poliittisen etenemissuunnitelman tarkistaminen ja konkretisointi*

5.5.1 ETSK pitää komission esittämää poliittista etenemissuunnitelmaa sosiaalisia investointeja koskevan paketin täytäntöönpanemiseksi liian defensiivisenä ja kehottaa komissiota siksi esittämään konkreettisemmän ja pitkäjänteisemmän (vähintään vuoteen 2020 ulottuvan) etenemissuunnitelman.

Bryssel 26. maaliskuuta 2014

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Henri MALOSSE*

⁽³²⁾ Ks. Euroopan komissio, *Social Agenda*, toukokuu 2013, s. 15.

⁽³³⁾ Ks. alaviite 27.